ZG.
2013

ZG.
2014

ՏԵՏՐԱԿ ՈՐ ԿՈՉԻ

Պտուղ զուարճանութեան:

Շարագրեցեալ ի Նր՜ասատէ ումեմնէ աշխատասիրէ ի խնդրոյ ոմանց իմաստ նասէր և ուսումնաջան անձանց՝ ի թուին՝ ՌՃՁԲ. ազգիս աբեթեան և ի Փրկչական համարողութեան. ՌՉԼԳ ին. արդեամբք և ծախիւք, ումեմն անձին բարեպաշտի և ա̃ծասի րի և մահտեսւոյ: Եւ տպեցեալ ի Կոստանդնուպօլիս մեծահանդես և կայսերապատիւ քաղաքի:

Զճշմարտութիւն ստացիր. և մի՛ թո ղուր զիմաստութիւն և զխրատ՝ և զհանճար: Առակաց, ԻԳ. ԻԳ:

Զջահ մտաց քոց միշտ վառեմ.
զկարգ ընդ գործոյդ նախ կըշռեմ.
թէ կարողես դու բարբառեմ.
ապա թէ ո՛չ փութի՜ լռեմ:

Պատճառ ծանուցման սակաւուկ
տեսանաւոր բանից ․

Գրէ մեծ իմաստն Սողոմոն՚ի գիրս ա-ռակացն թէ՝ իմաստութի̄ առն նիւթէ զհանճար ․ Ժ ․ գլխ ․ ի̄դ ․ համ ։ Քանզի այլ առանց իմաստութե̄ զգածեալ՝ է իբր զդի անշնչացե̄լ ․ և կամ իբր ձև-կերպե̄լ ․ զկերպարան միայն ունելով մարդոյ՝ իսկ ՚ի գնացս և ՚ի գործս իւր արտաքոյ սահմանի մ̄րդկային բնութե̄ն երևիլ փութայ ։ Յաղագս որոյ համո-զելով զմեզ առաքելոյն յակոբայ իւրա-քանչիւր անձին զնոյն ստանալ ասէ՝ եթէ ոք նուաղեալ իցէ յիմաստութե̄ խնդրեսցէ յա̄յ որ տայ ա̄մի առատա-պէս ։ Իսկ որք իմաստունքն իցեն ․ ա̄վ պարտին ՚ի գործ ածել զիմաստս իւր-եանց ․ զի մի երևիցին թերևս լցեալք երկրաւոր և գիտական իմաստիւք ։ Վ̄ս որոյ պարտիմք յա̄մի իրակութիս զորս գործեմք , զա̄ծ կոչել մեզ օժան-դակ՝ դնելով ՚ի մտի թէ՝ եթէ իցէ

 գործն

գործն այն ծով յաջողեսցի. և Թէ առ
՚ի ցոյցս մարդկան կամ սակս մարդա
հաճութեն՝ խափանեսցի: Բայց այս
ոչ գտանի առ համայնս իմաստունս.
եթէ ոչ միայն յայնս՝ որք խոհեմքն
իցեն: Քանզի իմաստութի առանց
խոհեմութե, է իբրև զնաւ առանց
ղեկի ըմբռնեալ ՚ի հողմոյ, որ ոչ կա
րելով գնալ յուղիղն պողոտայ ՚ի մէջ
կոհակաց ՚ի մէ յարուցելոց տատանի,
և վերջապէս վախճան նորին դիտէ
հարկանիլ ՚ի վէմ ինչ. և ջախջախեալ
փշրիլ: Յաղագս որոյ ասէ յայլ ուրեք
նոյն իմաստունն Թէ՝ այր խոհեմ ուղ
ղէ զգնացս իւր: Աստի խոհեմութին
ըստ արիստոտելի ուղղութիւն բա
նին ՚ի գործս՝ որք մնան ՚ի գործօղն:
Յաղագս որոյ և տէրն մեր ՅՍ՝ երբ կա
մեցաւ ՚ի գործոյ անտի ցուցանել ան
ձանց ըղձանազանութիւն. զծառն
ետ ապացոյց, մինչ ասաց ՚ի պտղոյ
անտի ծառն ճանաչի: Եւ Թէ մարդ
բարի ՚ի բարի գանձուց սրտի իւրոյ

 բղխէ

բղխէ զջուրն, և այլն: Ուրեմն անու-
կարելի է ճանաչել զանձն խոհեմութի,
և զներհակն նորին: Իսկ այնմ թէ
կեղծաւորք զի մարդ կարէք զջուրս
գործել որք չարքդ էք: Ուստի ով
այր ՚ի յարակցէ. նմանապէս և ՚ի նա-
մակէ իւրմէ փութայ ճանաչել :
Յաղագս որոյ ասաց սողոմոն. այր
իմաստուն նիւթէ զհանճար: Ուրեմն
՚ի գործն այն յորում ոչ երևիցի հան-
ճար ինչ. հարկաւորի կոչել զուր ջան,
և անօգուտ վաստակ: Թէ և իցէ
տաժանելի ամօք բազմօք: Քանզի
զինչ օգուտ առ բերէ իրն որ իցէ
բազմ երկամբ ստացեալ. և ՚ի պիտանա-
ւորութէ արտաքս քեցեալ. առ որ
պատկանագոյն տեսանի բանն այն՝ թէ
որ ոչէ օգուտ լողաց՝ դառնայ ՚ի
վտանգ խօսողայ: Որպէս առնն ան-
խոհեմ, և անարգ իւն. մանաւանդ հա-
րեալ ՚ի փառասիրութէ գործն անհե-
թեթ. և ան յարմար բանականութե.
որ ոչ եթէ բան. այլ գրէ թէ կայծա

 կունք

կուռնք հրոյ յինքենէ բեղմնաւորեալ ի
գլուխ իւր կուտակէ, զոր տեսողաց
յայտնի երևի թէ իցեն խոհեմականք
և արք նրբազննինք. որովք և մեզ կա
րելի է հասալ անբաւին. զի մի և մեք ը̅դ
պիսույն անկցուք ի գուբ պարսաւա
նաց։ Իսկ եթէ՝ գտանիցին արք յաջող
կամք, ունիցին տալ այնպիսեացն զպա
տասխանի և զմեզ արդարս գոլ կարծե
ցուցանել նոցին. և ածել ի հաւանու
թի, ուսեալ ի Սողոմոնէ որ ասէ տուր
անզգամին զպատասխանի, զի մի անզ
գէն կարասցէ անզգամել։ Բայց ոչ
իբրև զանզգամ արտաքսելով մեր զայն
այլ իբրև զջրաջան յանդիմանեսցուք, զի մի
միւսանգամ ը̅դ օգս հարկանել ձաւկատ
յօրինեսցէ. կարծելով զանձս տգէտ
և առանց դպրութեան, որպ ինքն է. այլ
իմասցէ թէ՝ գոյ ա̅ծ ի մէջ իսրայէլի.
և գտանի լոյս բանականութեան որ է
իմաստն երջանիկ. որովք կարողք են
հանել զպատուականն յանարգէն և
կոչել բերան ա̅յ. և ոչ կարօտացեալ
ե
քմա

քմաղարդ բանից կորովախօսութե՛ ։
որ և ո՛չէ այնպէս ո՛պ ինքն կարծէ.
Ուրեմն իմացեալ զզրաւջան գոլն իւր՝
մուսայցի զթղթավաճառութե՛ն ջան
և ջանացայց զմնացեալ զաւուրեայն
իւր գործովք բարեօք վերջա
ցուցանել. վասն զի այս ոչէ
կերակուր բանականութե.
այլ մանաւանդ ամբոխ՛ի,
մէջ խցանն. զոր ստորադ
րեալ ոտանաւորս.
ըստ բաւականին
կարողանայ ծա
նուցանել ողջ
լերուք ։

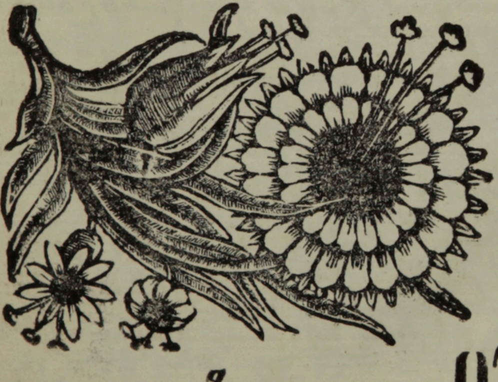

Ով խաչատուր արզրուրում ցի.
ջքանսիմ որ աստ քեզ գրեցի.
մտաւութբ իսկ ընթերց ցի.
ունայնաբան գոլ քո ցուց ցի:
Պ. ըրիջն ՚ի ձեռգ՝ տպ ծօ պան.
զարգասն այգույն առնես խոպան.
ժխտալից առ հայս դես պան.
անզէն զինուորդ մեզ պահա պան:
Երկար ամք անձնըդ տա պի.
հոգիդ մոլար ախտիւք կա պի.
բանք քո բանի ոչ իսկ հը պի.
այլ մանաւանդ միշտ վըրի պի:
Խորհուրդ բանիդ անօթ բըր տի.
աշխատութիդ մաշօղ սըր տի.
բայց ես անդ համ ոչ ինչ գը տի.
իբր անպտուղ ծառն բար տի:
Մ. արց աղէ կերէ ոչ ու տի.
թէ ծասկէլ ոք զայն աշխա տի.
վա՛ որոյ փոյթ յուսահա տի.
թէ եւ ուժգին ջանիւ հը պի:
Զամաչելով միշտ անխա փան.
գտնես զանունդ ծա բան.
որ խաղալիքեն միշտ քոյ բան.
և մանաւանդ իմաստնա գան:

Յանկալին փառամո լոյց ·
զինքն առաջրել զարմանք խելոյց ·
քոյն չէ այնպէս դու նիստ և լոյց ·
այլ ըստ հին առասպել լոյց ։
Որք բանից քոց նոր եզին րի ·
իմացուած չէք այլ յոյժ թէ րի ·
Հնդկեցս հինգ ամօք դե րի ·
չմնես ափսոս ես հայց կե րի ։
Սաղմնէ գրքին պատրօղ աչաց ·
մթ այն շարեն յաճէժ ան բաց ·
զի ոչէ անդ իմաստ մը տաց ·
այլ քոյայնոց մուր երե սաց ։
Ունեցեր զայդ գաղտագո ղի ·
ոչ տալով ցոյց գիտնակա նի ·
բայց թէ եփես 'ի մէջ սա նի ·
չէք յայն նըպաստ մահա նի ։
Միակ գրքուկ աստ յղե ցեր ·
տգէտ մօք բան կարծե ցեր ·
մեզք նոյն ծախից զոր վատնեցեր ·
ափսոս վայրացն յոր տըպե ցեր ։
Օաճուրըդ քո զուր անցուցեր ·
իբրու թէ զհայրս խաբե ցեր ·
բայց դու յաճէտ զխելքդ ցու ցեր ·
և զքեզ ինքնին ծանակե ցեր ։

Թէ՛ կարես հան բան պիտա նի ·
աստէն շահիր շատ գըտա նի ·
նոյն բաներն յարմար բա նի ·
և քան զքոյն ախորժե լէ ։

Համայնից գոյ բաղձ իմաս տից ·
իսկ ոչ ըստ քո յիմար փաս տից ·
այլ թէ իցեն բանք զգաս տից ·
ջանիւ՛ գիտեն նոյն հա սից ։

Ի մէջ խըլցան զտեղ խափա նէ ·
համայն իրաց անպիտա նէ ·
չիք ո՛ք որ 'ի ծովս արկա նէ ·
զի բեռնակիրն զփող խնդ րէ ։

Սակա՛ւ խօսիր և պիտա նի ·
որ 'ի բան քո՛ համ գըտա նի ·
գոյզնէ գիտնոց յար ընտա նի ·
յաջող ձեռին մատա նի ։

Նազուամ գրեանս շինեալ թըր ճեա ·
և զքեզ գիտուն առ համ բա ճեա ·
նոքօք զմարդիկ 'ի մահ գըրա ճես ·
'ի մէջ կենաց առ զըրա ճեա ·

Սիրած սրտիւ՛ զայս գըրե ցի ·
ընդ անբանից զքեզ դասե ցի ·
ո՛վ դու վայրագ խենթ կարծե ցի ·
այսու հետև լեր խելա ցի ։

Բանից գիտնոց սիրահար եմ.
վ͞ն այն զպարսաւս առ քեզ գրեմ.
մի՛ ասիցես զյիմարս պատրեմ.
քան առ գիտել թէ յիմարեմ:

Ափսոս թղթին զորս մրե ցեր.
և մելանին յորս ծրե ցեր.
զայն քան դրամն մխե ցեր.
և զքոյդ երես սևացու ցեր:

Համբաւ ունիս ՚ի վէնե տիկ.
արամ խմոց բանից մը տիկ.
Նոր գովեստիս գոյով տե ղիկ.
և մի՛ պայթիր ո͞պ հին տիկ:

Ո՛ թուղթըն ո͞պ լերինս դի զես.
զկերպ վաճառմանըն միշտ խուզես.
չե՛ք ոք առնօղ գիտեմ իր զես.
բայց չունես վուշ թէ և գըր զես:

Ընդ շնորհալւոյն եղեր դա՛ կայթ:
վ͞ն այն ընկլար ՚ի յորս դայթ.
Ընցի գործ քո՛ քոյդ անձին խայթ.
զի մի անդրէն պայթեսցիս ճայթ:

Ընդ երիցուն կամիտա սի.
զյ͞ս ուղղին գիրք ներսէ սի.
պարսաւեցեր ՚ի հանդի սի.
ըստ նայն առնել զգիր թովմա սի:

Զշնորհալին պարսաւեն ցեր ·
գեր քան ըզնա զինքըդ ցուցեր ·
թէպէտ ոտիւք շատ բան գրեցեր ·
սըրբեալ ըզսուր քեզ մին ցեր :
Պարտ առնէ զքեզ գիտութի ·
խակ սէր բառնայ զանշինութի ·
բայց դու յաճէտ ՚ի հպարտութի ·
կալ ՚ի հաստչէն զկշտամբութի :
Սուրբ գիտութին ոչ գայ ՚ի յոտ ·
զի միտ բանէն պարտի գոլ մօտ ·
բայց ՚ի բան քո չէք բանի հոտ ·
այլ ՚ի միմեանց յայտ տըռ հոտ :
Բանք իմաստնոց լինին զգուշ ·
ամէն տողէր լէքն իւր ըզնուշ ·
ընթերցողաց կոկորդն անուշ ·
և ոչ ըստ քոյն խըլխող ժանտ փուշ :
Բոլորոքեցեր մըտաց քոց հուր ·
եփել զիմաստ մեզ կերա կուր ·
բայց չէք յայն համ ող ա պուր ·
զի քան ըզհատն է յոլով ջուր :
Եթէ ՚ի բան քո հանապա զորդ ·
իւր ՚ի ծովու յուզցէ լու զորդ ·
ոչ ինչ գըտցէ մտաց հա զորդ ·
զի գործիցէ զարհեստան ուղ զորդ :

Թէ էր բան քո կէր ի մաստ նոց.
խափան առնոյր վաճառս նոց.
բայց քոյդ քարտէզք կրպակայնոց.
յոլով անօթք են նիւթոյ նոց։

Համայն ամօքդ զգիր գըծես.
զի զազգս հայոց ՚ի լոյս ած ցես.
իսկ թէ զանձնէդ ներ խուզես ցես.
քան զքեզ խաւար զո՛չ ոք գըտցես։

Ափսոս կենացդ զոր մաշէ ցեր.
և քնոյ աչայըրդ զոր հա տեր.
ամէն իրք զքոյդ գը տեր.
բայց վա՜յ մոմին զոր վառէ ցեր։

Նախադրութիւնք քոյին գըրոց.
առնեն զքեզ գոլ երկնայ նոց.
բայց բանք առ այն յաւէտ քեզ բոց.
որ առ կիզեն ընդ մոլորայ նոց։

Միտք քո չունի ծրագոյն լաստ.
վասն այն համայնք զքէն ու րաստ.
թէ և գտցի ՚ի քեզ ի մաստ.
փող մի չարժէ յիմար քո փաստ.

՚Ի խաւարէ հանեալ ՚ի լոյս.
կացո՛ զիմաստն իբր զմի կոյս.
զի լիցի բանք քո գեղա բոյս.
և մի տայցէ ՚ի մըտաց խոյս։

Ստանա՛մ օրն երբէ՛ հա մեղ·
ժիր ընթանայ իբրու հե ղեղ·
բայց ՚ի միմեանց քոյն իսկէ՛ շեղ·
Թէև յետուստ տեսքնէ՛ շը քեղ։
Ուղիղ կարծիս բայց չես կիւ րեղ·
քարես արձան այլ ո՛չ բիւ րեղ·
գնացքդ է կաղ և միտքդ է՛ խեղ·
՚ի սբ կրօնից որ ես միշտ շեղ։
Քան համայնից որք են արի·
Թարց ձանձրութե̃ գործեն զբա րի·
իսկ դու ես միշտ դտակ շա րի·
Այ զրաջան մուխդ մա րի։
Զարհեստ բանին ՚ի բաց վա նես·
քան թէ շինես յամէտ գա նես·
զփակեղդ տաս նու մի գը նես·
յամէն տողն վերջըն դը նես։
Գնեցեր զնու տաւն այն ան գին·
չէ բաւեցաւ յայսմ աշխար հին·
բուսնիլ լուսաւոր յամէրի գին·
զնաւս յղեցեր անտի բե րին·
Սեալ ՚ի Չինէժ իբր ՚իսըն տու կն·
և ծըղղվըղաս ոտք ըղ մու կն·
բայց չտաս մեզ պտուղն հասու կն·
այլ երևոյթ ոտք վը հու կն։

Թէ և այսու ես մեղան չեմ ·
ըստոյգ լինիլն իսկ ճանա չեմ ·
Բայց թէ մոխիր յաչերդ փը չեմ ·
յունայն գործոյդ ոչ ամա չեմ :
Այն իմաստնոյն բանքըն ստ կի ·
՚ի յիմար միտ քդ ոչ պըր կի ·
զոր էր երկաթ ո՞վ անհար կի ·
առեալ արեր յոլովա կի :
Ափսոս անուան վարդապետ տին ·
որ բուն դաղմատք նովիմք պարծին ·
գիտունք ՚ի գրոց նորին վար ժին ·
և կանոնիւք նորին շար ժին :
Դաւանակիցքդ յեզը ծո վուն ·
նստեալ հայլին փչման հո վուն ·
՚ի թռչմանէ մարթի հա ւուն ·
Նաւակ կարծեալ ցնծան անհուն :
Բայց մինչ գտին զնաւս այս լաստին ·
միահամուռ ՚ի նմա մը տին ·
իսկ յորժամ գիրքդ ՚ի յայս գտին ·
համայնք ՚ի քէն զյոյսըն հա տին :
Յոգունք յայնց որք մեծ նկա տին ·
այլք ՚ի կրպակ նոցին խըր տին ·
զհնար ելից գտնել դա տին ·
Բայց մինչ եղև ոչ ինչ օգ տին :

Ստխրութեանց կարի վշտ տին.
որ ՚ի միջոյ սահի գո տին.
իսկ ՚ի մեր կողմն եղեալք բռ տին.
զի ընդ նմ̄ ՚ի յայս գը տին։

Ոստ սընափառ սիրամար գին.
ըմբոստացեալք կարի ուժ գին.
հանեն զոգւոց ժիր հահա գին.
որ ՚ի յեթերն ելնէ շո գին։

Օյն ընթեռնուն գէմ ձրա գին.
չիմացեալ ինչ վս̄ այն կա գին.
զմիտ ուտելով ոչ ինչ յա գին.
զի չեք ինչ անդ որ ՚ի կար գին։

Ողացաւ այար գին թիրեա քին.
և ոչ այլ ինչ իր մեծա գին.
զի գոռ սևացուցեալ զկո գին.
այծ արարեր զազնիւ մա գին։

Սընեալ պարծիս ՚ի դպրա տան.
ազգիս մերոյ պատրիչ սա տան.
վս̄ այն դու իսկ յաւէտ խոստան.
և բանքդ ազգիս յոյժ անպի տան։

Զայնես առ մեզ դու ՚ի հե ռուստ.
բարբառող գող միշտ ՚ի վէ րուստ.
եթէ մեք քեւ լինիմք հա րուստ.
արդիւնքըդ քեզ լեր ՚ի կո րուստ։

Չիք ինչ 'ի քեզ յղնտիր վա՛ րուց ·
բաց 'ի զաղէր հպարտ բա րուց ·
խայտուցդ 'ի քեզէ 'իմծ րուց ·
կարդեալ դիմաց 'ի գլուխ պարուց ։

Ի վե՛ր մեր ըմբոստա նաս ·
զպարտ վճարել մեզ խոստա նաս ·
'ինըրբանալոց հաստա նաս ·
քան թէ զերծիս այլ ըստա նաս ։

Ձայն քո՛ է միշտ մեծ բարբա ռել ·
և ոչ ազգիս զճրագ վա ռել ·
և մանաւանդ զքէն ճա ռել ·
քան թէ նպաստ մեզ կարկա ռել ։

Ազգան գըրես թերակա տար ·
գընես զանուն լիակա տար ·
ոտանաւոր բանից ճար տար ·
որոց բնաւքնեն անյար մար ։

Սյես բանից լուսաւո րիլ ·
ոտանաւոր օծից բերկ րիլ ·
Ըմսես այսու յաւէտ զըզ ծիլ ·
ի հաճեաւոց բնաւից խը ծիլ ։

Արևի գիրքդ յարտաքուստ ճոխ ·
կծուն 'ի ներքս ոպ կոկ սոխ ·
մակ մռածմամբ ամէն մէկ փոխ ·
է թըլթէեցեալ ոպ մա խոխ ։

Ո՛չ թէ խօսից փութամ մը ուել.
այսու հետև ջանամ ըռ ուել.
և մի յետուստ զթուղթըս ըռ ուել.
և նախատինք քեզ գըրուը ուել:
Մ՝իտքն գիտէ ՚ի միշտ գրե ցին.
յաստացի և քարոզե ցին.
և ոչ ՚ի զխս ծանակե ցին.
և յինքենէ զինքըս ցու ցին:
Ինէր հայոց ըմբոստա նաս.
՚ի մոլութի քո խըստա նաս.
՚ի միտս քոյ ուրախա նաս.
բայց ներ գիտնոց անաանա նաս:
Ո՛ւնիմ պարծիս ըռսաւոր չի.
՚ի տուտ ունիս խայթոց կարճի.
թէ ոչ յարիլ ՚իքեղ հա ճի.
խայթեալ ՚իքէն փութիւ մը ճի:
Աճառակաւք միշտ առ ջա նան.
զի բաղձալի իրս ըստա նան.
ծախեալ ըզնոյն հարըստա նան.
ըըջք բարձու տիր պերճա նան:
Գ՛ուռ մըտաց քոց զաչ կափուցեալ.
զխելացդ աալուն տիր փախուցեալ.
զա՛ուրք կենացդ ՚ի ձեռս առեալ.
յունայն հողմոյես վաճա ռեալ:

Օպս ընթերցեալ փոյթ տաղականաց.
երբ կրկնակեան բանք քո աւ սաք.
յոտանաւորէդ զերծե ցաք.
և զայլ խոստմանցդ տխուրե ցաք:
Իզգաւոն զայն որ օգուտ է.
գայլես արեր զքեզ թող ու տէ.
զի մեզ բնաւ անօգուտ է.
գործ քո գաղան զգլուխդ ու տէ.
Աղաւտանք մեր առ տէր հայ ցեն.
թէ երբ պակաս սա ՚ի խրը ցեն.
տէրն ազատէ զմեզ ՚ի վե ցեն.
յործամբունքն ՚ի մի վայր գայցեն.
Իւածանելով ՚ի վերց մա սունս.
զպարարուն արեր կարի աս սունս.
տալով զհաստատան խսկ ՚ի հոստունս.
և զդիւրագնացն առ ՚ի կա սունս:
Օրհասնէ առաջնոյ ճառե լով.
իբրև զանբան ճրու ճրա լով.
պատուէցեր ճարճատե լով.
առ արարիչն աղճատե լով:
Երկրորդն ասես բարբա կան.
ով կենդանիդ զգայա կան.
որ միշտէ գործ քո ռամկա կան.
և անխող ՚ի քեզ անսանա կան:

Երրորդն ասեմ զմասնէ նո րէն .
որ յերկոցունցն ես ըստո րէն .
վառեալ ճրագք ՚ի նքէն մա րէն .
և լոյսք գրոցն իսկ խաւա րէն :
Չորրորդ հատորն ներ մարմնութ̄ն .
քակեալ ՚ի բուն չարագրու թ̄ն .
որկեր ՚ի գործ զքեզ զուր ջան .
անուանդ ըմբռն գործ խաչաջան :
Հինգ երրորդնէ խորին խորհուրդ .
ոչ քեզ մոլեալ մտաց յա գուրդ .
եղէր անդրէն գրոց իբ լուրդ .
ալերբ ձերմակ մորուազէ՛ բուրդ :
Վեցերորդնէ զվերջնոյ մարդ կան .
քեզ գիտութ̄ն հակասա կան .
մինչ իմացուածանդէ՛ կասա կան .
՚ի յայն խորհուրդն մ̄ծա կան :
Մէջ փառանկաց մեծ մեծ պարծիս .
և ՚ինոցունց գիտուն կար ծիս .
թէ իմանան դու ոչ զեր ծիս .
՚ի սանթօփիչն իջեալ ցա ծիս :
Միշտ պարծանաց քոց խաբիլով .
անսան հայվար ոչ գիտե լով .
մ̄ծ արքան ձևանա լով .
որ չէք ՚ի բանդ յարմար հո լով :

Թ. ովմայի բանքն ասանա . ւոր .
լուեալ պականուն գոլ ահա ւոր .
բայց չէն լեզուիս մերոյ սո վոր .
զի տեսցեն զայն ,գոլ վերա ւոր :
Ս. ևացուցեալ քարտէ զք քո յին .
՝ի սանմարգծ հրապարա կին .
՝ի նոցանէն որք հըրդե հին .
համայնք անդէն հրով ճարա կին :
Ա՛չ մորթեն զքեզ նման կո վու .
և ոչ ձգեն ՝ի մէջ ծո վու .
հարեալ ՝ի ձող նման հա ւու .
չինեն ըզքեզ լաւ խորո վու :
Ո. ՛ր դուռ յանձին քում չես գըլթար .
և՛ առ օգուտըն միշտ փու թար .
ըստ ճարտասանից իշէր փար թար .
գայր գովութի քեզ անվը թար :
Պ. էրք թովմայիցն դու թարգմա նես .
իբրու թէ մեզ ճրագ լուսա նես .
խայթեալ կըրկին պայթուցա նես .
ապ ՝ի գիրս քո ցուցա նես :
Ս. տ գիտնոց մինն ոչ հաստա նի .
զի յայլ թըռւոց զատուցա նի .
հատեալ ՝իքէն մեռուցա նի .
մասն առաջնոյն յերկն անցա նի :

Ոչ է առ իրեարս մատուցա նի.
շըրէշըէ՜ ոչ կըպուցա նի.
իմացու՜ած մեր լցուցա նի.
և բանքդ ընտիր կացուցա նի:
Ոչ է մեծ հրով ջեռուցա նի.
ոչ մեղկի քան սառուցա նի.
Թէև վեց ղալէօն աղ ցա նի.
Ի բան քո՛ համ ոչ ցուցա նի:
Ի մէջ գըրեանց այսքան տառ րի.
երթեաս կերեր թէ ըզգա րի.
թէ չես գիտեր հօ՛րց Ճարտա րի.
թէ բանքդ իւրեն բանաւո րի.
Հայելին սահա այն հընա րի.
զի կերպ իրաց յայն նըկա րի.
թէ չար իցէ և թէ բա րի.
ամէնն ըստ իւր կարգին վա րի:
Որե՜օք գըրաւուղ բայց պէտորս չես.
յայն յարել զինքդ միշտ մարմա չես.
Թէ ոչ ըստ նա՛մ զՄեղքդ հառաւ չես.
կրկին զպետորս ինքնին խօս չես:
Պ. խուվչեաս կումնդ բայց չեղի աէ.
գովչ և պարսա՜ւդ յանտեղիս է.
բանքդ ոչ առ քաղցր առլեղիս է.
պարսա՜ւն իւքեզ գովն առիս է:

Մեբրև զջուր գու ոչ է   ռաս.
ոչ ածան հա՜ թէ գրգը   ռաս.
երբ ձայն չունիս էր պորպը ռաս.
կարծիլով էչ որև զը   ռաս:
Պուես անլոյս շիջեալ ղամ պար.
բանքդ ամբոխեալ անշարժ ճամպար.
չունիս պտուղ հոչէս կի   պար.
զարմիդ հատցէ օձտող տա   պար:
Սրն երբ ձուլէ պարտի կաղպար.
ոսկի հարծաթ և թէ կա   պար.
և ոչ ըստ քոյն ոտք անկա   պար.
թաթն և ոլոքն անգարշա   պար:
Ոտանահորդ ոչէ չա   փով.
ըրկար գընայ և ոչ թա   փով.
մինչչև երգեալ գուսան ծափով.
լա՜ առնես թէ ծանկես խըփով.
Ստեալ ՝ի բանդ որոնե   ցաք.
բաց ՝ի նուէն ոչ ինչ գը   տաք.
վա՜ այն փութով զայն խըփե   ցաք.
և զրաջան գուլ քո լա   ցաք:
Եթէ կամիս մեզ ցուցա   նիլ.
՝ի ներ ազգիս մեծ անուա   նիլ.
ջանա զիմաստ գու ուսա   նիլ.
և մի այսու ՝ի մէնջ գա   նիլ.

Ունայնաբան մըտածա փես.
պսուղ ուրեմն ըղձիրտ է փես.
մի թէ զմեզ ծա՛ղերք խա փես.
որ կայր գոլով զաչ կափկա փես:
Ի յսու հետև չիք ինչ փայ տայ.
ըստ առնահա՛սութեան հարեր գայտայ.
մի այն տեսողք գրքիդ վայ տայ.
լեց 'ինա՛ն և հան 'իսայ տայ:
Թէ գըրոցի քեզ յաջողակ հով.
տայր անդ և լեց 'ի կարմիր ծով.
աստ թէ գիցուք մեք զայն 'ի բով.
մախիր լինի միակ ա փով:
Գտեր 'ի բիւզանդ միակ գըր րէն.
սըրբեցեք զայն ակաւնդ բը րէն:
զըսանն 'ի մասացդ արտա՛ծա րէն.
քան թէ գրեանց գու սըրտագ րէն:
Ոչ այն 'ի կառամարն ածեր տառամբ.
հըրաչաւկելով խակ ամս համբ.
մեծ մեծ պարծիս այնու մող մամբ.
գըրել ըղձուսա միակ գըր ջամբ:
Նազմօք գրչօք լա՛հեր գը րել.
և ոչ զպարզտոն յայն նո՛հի րել.
զձաւոզ հրդեհդ 'ի քեզ մա րել.
քան թէ գուք քեզ նաչխմբ բրել:

Արագագիր գրիչ փո խան.
լեզուդ պիտեր հոգւով ճո խան.
Բայց դու ըզքեզ արեր կո խան.
զի որք լըսեն զքէն խո խան:
Որ ոչ գիտէ զչար և զբա րի.
մի՞ անուն այնմ ոչ յարմա րի:
իսկ դու կարծիս գիտուն հա րի.
ոչ գիտացեր ըստ ախմա րի:
Ամէն իրօք դու ես մայ մունտ.
անհեր գլխով կարմիր և կունտ.
անբոյս երկիր ցամաք և գունտ.
ոչ բուսոյց մեզ սերմ և լաւ հունտ.
Թէ յետ սորին կըրկին պար ծիս.
մարգարէանայ մեծ էշ կար ծիս.
միշտ մոլեկան յախտ լըպըր ծիս.
՚ի քամահմանց դու ոչ զեր ծիս:

Առ վաճառական աղաճան պետրոսին. որ
օգնեալ է ծախիւք. տպեցման ունայ
նական բանից քոց.

Վաճառական դու աղա ճան.
որ ՚ի փլընէժ ես այր ճօ ճան.
Եր վաւանեցեր զինչ ՚ի գուբր ջան.
խափեալ հաճոյք այդ կարկա ջան:

Ողջամ դու պարոն պետ- րոս·
խաբէ ըզքեզ պըրըդ մո րոս·
կուտել զոսկի իբր ըզ տո րոս·
իսկ ո՛չ ոսկի այլ հողմ հը րոս:
Օ պարոն պետրոս առ քեզ ա ծես·
խափեալ զքամակ նորին ծե ծես·
զկարմիր ոսկիքն յանտի ծը ծես:
բայց վախեմ թէ վերջըն հե ծես:
Ի զփող խընդրէ պետրոսըն հեգ·
Ի սիրոն ոսկեաց ցաւըն հըր կեզ·
զմակ մըտածումն իբր յորա լեզ·
ցոյց տաս նըման թըղթոյն ըզ դեզ:
Եթէ բաղձանք եթէ զուր ջանք·
լըցին այսք քեզ խըրատս կանք·
մեզ չէ պիտոյ պապխսի բանք·
բաշխեսցին քեզ այս անար գանք·

Գ. արձեալ սակս ազգիս խառնակութեան· և Պատճառ գոլոյն վըրդովման, որ եղեալ հէ ըներակ և գլուխ չարեաց, սերմանեաց զորոմն իսկ չարութեն, որ ոչ երբէք գտանին հայն գիտա եդադար ոմանք յազգէս մերմէ:

Յազգ մեր զորոմ սերմանե ցեր ․
իսկ փախըստեամբ ելեալ չըքե՛ ցեր․
զթիւնոտ բերանդ պղըտորուստ բացեր․
ըստ արժանեացդ աղձաւաւե ցեր ։
Զարեաց գոլով դիւնըպա տակ․
խաբեցեր զազգս դիւ՛ցդ քա տակ ․
՚Ի քարանց լեալ արձան կու տակ ․
անկարծամահ լե՛ր շընսա տակ ։
Ո՛չ ՚ք երբէք տայ քեզ ըղ գով։
եթէ ոչ միշտ զհարանց նը զով․
երկու կողմունքն ընդ քեզ խըռով․
միշտ պարսա՛ւեն անարգ ո ձով ։
Թէ հեղինակ այսմ բա նի ․
խաչաչարչարն իսկ գըտա նի․
մեծ դըժոխքներ զինքն ոչ տա նի․
զի եւ տուր զմեզ յանվերջ դա նի․
Զայնս որ յաղանդ քո դարձուցեր․
սադուկեցւոյ ըղ հետ բա ցեր ․
հոգւոյդ նըպաստ պատրաստե ցեր․
կիզնուլ ՚ի վե՛ճ հուր վառե ցեր ։
Փըձման եղեր ումանց պատ ճառ ․
հոգիդ տալով դժ՛ոքն մա ճառ ․
պղծեալ շըթամբքդ իբր աղա ՛ճառ ․
որ ճողողեր հ՛ինդ քաշ ո ճառ ։

Օբաղըւմս յազգէս յընձից հանէր •
Հետուր յոգունց սաստիկ ցաւներ •
հրկէզ լինիլ քեզ արժա նէր •
որ ՚ի հաստուց զբաղըւմս հա նէր ։
Ըստ նախահօրն ազգիս դև ես •
զամս աստ պատրես թողեալ չըհես •
մինչ ցերբ դու ՚ի չարիս տե հես •
ծպականինքդ պղծեաց աղը հես ։
Սատանայիկս դու որ դի •
գայլդ զգեցեալ մաքւոյ մոր թի •
զծնեալ մանկունս տղ զար դի •
եւուր ուտել պիղծ կոկոր դի ։
Մ՝իշտ զպահաս ազգիս խու զես •
քեզ չընայիս հատեալ ըը զեզ •
պլոց օգուտն յուստէ դի տես •
որ իբրև զուղտ յետ կոյս մի զես ։
Ով հընացեալ ծեր չարու թե •
ընդէր ոչ դաս մեզ բարու թե •
անցեալ ամուրքդ ունայնու թե •
լիցին քեզ հուր կիզողու թե ։
Ը. զհայրենի բարքդ ուրա ցար •
պլով կրօնից մակարդե ցար •
՚ի մէնջ ելեր մեզ դալ դար ձար •
մի թէ զբնականդ յանդըն ուրացար ։

Որինչ ես առեր յաղջկես ոչ տաս.
կըպեալ ՚ի պոչն եւ ոչ թոյլ տաս.
գիտեմ ՚ի զօր ջան քո խայ տաս.
փուշ հանեմ որ գլխոյդ վայ տաս։

Նարեաճ չէ կեր դու ՚ի բեխ զանդ.
քանզի գինին արկեր զոտ զանդ.
եւ այնպիսի թողեր ա զանդ.
առ որ հայեացն էտու ըզ քանդ։

Սուր ձայն ջուխիս այլ միշտ հաղես.
խըփեալ զաչերդ առտ անդ վա զես.
ծըծել զալիւն աղջիս կու զես.
քառ ստանիդ որ մեծ կուզ ես։

Մի ասեր թէ լաճ դուռն բացի.
զմօլարն յուզըղ հետ ածե ցի.
չէն այնք կրօնիւք խտալա ցի.
այլ մանաճանդ սադուկե ցի։

Նոճամբ ասին դոլ ուղղափառ.
յերկուց կրօնից եղեալ թափառ.
կրկին հետիւք մին չարա փառ.
բել խարայ գոլով բուն կառ։

Յերկուց կենաց եղեալ վը հատ.
՚ի քոյայնոց գոն աստէն շատ.
թէ գըտցի ՚ի բխուրուց մին հատ.
Նա եւս ունի հազար կատ։

Մ՛չ ներգործէ ՚ի քեզ իւր րատ.
զի իմացուածդ է իսկ թե րատ.
բանքս ընդ բանիդ տալով ճա կատ.
յաչ քո՛ մըտցեն որպ սուր մատ։
Ս՛ղեր յաղգէս փարեալ փո րատ.
որպ ըզխորդ որես իսկ փատ.
զի մ՛րդ տայցէ դքեզ դըր ճատ.
որ ըզխեղճ ազգս արեր պար պատ.
Օ՛մեզ առաագրես պղոց հերձ ճած.
Ո՛ւլ չարաչար դիւ անի ծած.
՚ի քեզ մըտցէ դիւին հար ճած.
որ ՚ի չարիսդ ես բևեռ ճած։
Մ՛եք նզովեմք զհերձուա ծող.
դիւ յայն կախեալ որպ բուն ող.
իբրև ըզօձ առցես ըզ սող.
զի արեր զազգըս սըրտաս դող։
Մ՛ինչ դու յաճէտ զտգէտ խաբող.
որ գըրուածովքդ չարժես մին փող.
՚ի ջամաքի կարես տալ լող.
որպ չար օձ որ ուտէ զհող։
Պ՛ուռ մեր ազգին երկ կըլէ մես.
որ մինչ էղէօր զարիւն իւր մես.
պարտաւորես յոր կոդմ դէ մես.
որպ գիտես որ անհամ նաս։

Սամ խնկական բուն սրտու թեն .
Ոպ լերբ շուն ընդ վայր հա ջան .
Նամ խոստ և գու նորին գո ջան .
որ երկուքդ պչէք զրա ջան ։

Նանքս ոչ ընդ քեզ ՚ի զուր զի նի .
որովք լեցիս առաքի նի .
այս ապացուցէ միաս կե նի .
թէ ոռն ընդ քեզ մասն չու նի ։

Ոնիւթքս ՚ի գրքոյդ առեալ ա ծի .
որ քաղցր ոձիմ աստէն գը ծի .
բանն ՚ի գխոնոց պնդպէս փոր ծի .
ոպ խեցին ՚ի հուր թըր ծի ։

Պաս խորթ որդիդ լուսածոր չի .
ունկն չէդեր պետրոս խրատ չի .
որ քեզ ասէր աղգս մը ձի .
բանիւքդ ՚իքէն որ մարմա չի ։

Բեզ տպագրիչ պետրոսն ա սաց .
՚ի ղալաթեաց թէ ՚ի լուռ կաց .
զի կուտաս ղազգըս կոհա կաց .
որ ոչ գտնուն ուտելոյ հաց ։

Նայց դու բոլուք ամբարտաւան .
գող անաղակ նշկնա հա ւան .
մեւէր ընդ աղգս խնկ արշա ւան .
հարեր էբր ըշխեղծ կարա ւան ։

Մինչ խոստացար զարիւն թափել.
զերկ տեսակ կրօնն ՚ի մի չա փել.
պղ՟ ղընձաւոր որդէտ թօ փել.
զի՛ զօրեցեր զորդէտս խա փել:
Ուացեր զխորհուրդդ ՚ի յատե նի.
որ բնաւ չէք ՚ի մտատե նի.
անդ սաստկագոյն յահու դա նի.
ցանկայիր գոլ ՚ի պատե նի:
Փախեալ մըտեր ՚ի յաղէա նոց.
զծրըերդ արեր անդ գլրտն գոց.
այրէր սրտիկդ իբրև ըզ հնոց.
Թէ ես ո̅պ առնեմ չը ճոց:
Տեսողն զքեզ խոպառ զմայ լէր.
մինչ դու յանդուստ ՚ի դուրս ե լէր.
Ով կարեր որ զքեզ արգե լէր.
զի փոխէիր մեծ մեծ քայ լէր.
Ի դողմանէ բախբախէր թունքդ.
և լայնեալ զծակն օդ փչէր ունքդ.
անդ ով կարէր ճանաչէլ զմունքդ.
որ ՚ի վէժէժ առեր զշունքդ:
Երկին զթուղթ թէ մի ցես.
ընդդէմ արքին զքան գրի ցես.
մեծ ես քան զայս դու լրտի ցես.
և խոյտառակ լինելո ցես:

Մ՚է թողեր զնու այլ զինչ դը բես.
և ոչ գըրիչ զաչըրդ փո բես.
Նզքք կըրկին քեզ գուր հո բես.
Նըքթեալ ըզկոնտ գըլուխդ քորես։
Ա. խէ շարադրանք էր չէս դը բեր.
՚ի գլուխ քո մեծ գունձղ հո ղեր.
խծ քեզ եղեն ամէն տո ղեր.
ծաղու արծան դու քեզ թո ղեր։
Մ՚ի թէ կարես դոլ շնորհա լի.
քըրձէյ քըսակ այր աղքա լի.
ծուռ խելքդ արար ըզքեզ լա լի.
զայս ընթերց որ միսըդ հա լի.
Թ.է այլ գըրեմ նիւթն անբաւ է.
և թէ լըսեմ մըտաց դաւ է.
յայն պարպիլն և աւել ցաւ է.
բայց առ այժմուս այսքան բաւ է։

Օամզգիշ'' աշ'' .ղուկ' ՚ի ն՝ գլ'' .ն՝ հա'։

Պատուոզ զըաջանութե վձ այն եդի զա նուն սորին, զի և զիս բունադատեալ ՚ի զուր ջանքն, առ ՚ի վբէժ խնդրութի անյարմար գործոյդ ՚ի զուր աշխատե ցուցեր։ Ոստայնմ որ ասէ՝ աշխատե ցուցեր զիս ՚ի չարիս քոյ ։ Երգ։

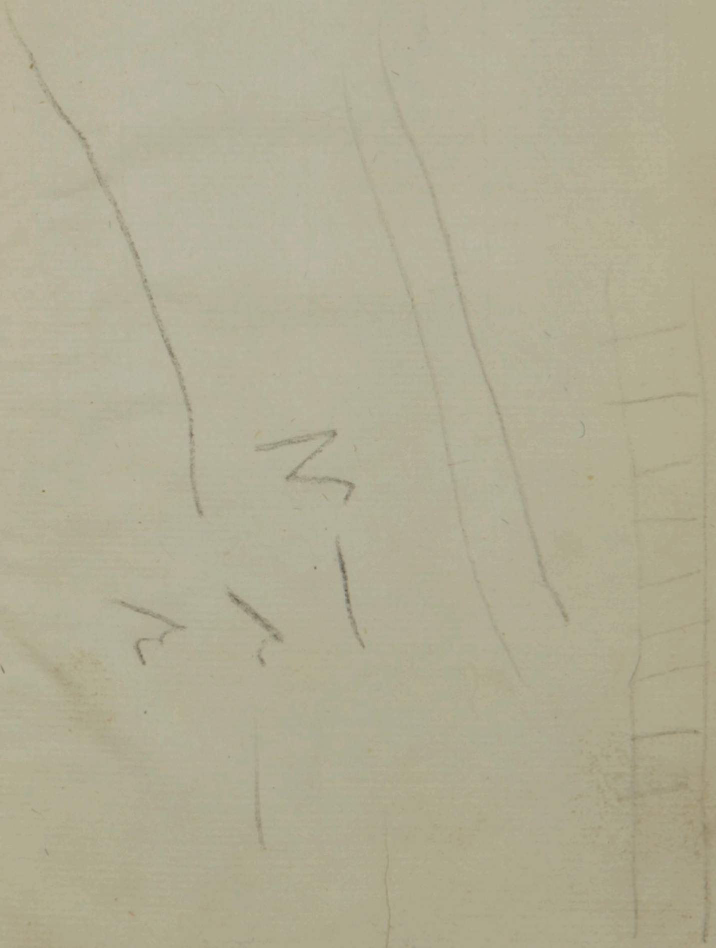

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] 1880